

Norbert
Jaušovec

Vrtiljak

Počasi, pretirano počasi je šel proti postaji. Nikamor se mu ni mudilo. Doma bi še bil lahko počakal dobrih petnajst minut in kljub temu ne bi zamudil avtobusa, vendar ni zdržal dlje. To ni bilo zato, ker ne bi zaupal voznemu redu, vanj je verjel tako kot vernik v Biblijo. Karel ni bil veren. Ali je bil? Ne vem. Sicer je pa vseeno. Tudi verjetnost, da bi bil prejšnjega dne narobe odčital čas odhoda avtobusa, je bila

majhna. Če je zatisnil oči, je natanko videl belo tablo in v levem, spodnjem kotu s črnim lakom — za katerega je v legendi pisalo: vozi vsak dan — zapisano številko pet trideset. Karel seveda ni bil tako lahkoveren, da bi bil brezpogojno zaupal svojemu spominu, vendar je tudi v njegovi beležnici, v družini še dveh števil — na levi pet in na desni šest nič pet — pisala ista številka kot v njegovem spominu. Ti dve številki, na levi in desni, si je zabeležil za vsak primer. Prva je bila, po pravici povedano, zgolj zaradi lepšega, zadnja pa bi mu naj koristila, če bi zamudil avtobus ob pol šestih. Iz tega je moč videti, da je bil zelo natančen človek in je bilo neverjetno, da bi se bil zmotil pri prepisovanju s table. Tudi če bi se bil, mu zaradi tega ne bi bilo treba tako hitro zapustiti doma, saj bi se moral le dovolj globoko nagniti z okna in preveriti, ali je avtobus že pripeljal. Ker je običajno prišel petnajst minut pred odhodom, bi ga Karel zlahka ujel. Doma bi še lahko posedel pet, skoraj deset, ne to je že pretirano, recimo sedem minut in komaj potem odšel na postajo. Toda zgodilo se je tako kot vsakokrat, ko se je odpravljal na pot, polastil se ga je nemir in moral je predčasno zapustiti stanovanje. Karel je drugače veljal za mirnega človeka, saj je lahko ure presedel pri oknu ali na kakem manj zanimivem prostoru v stanovanju. Bralec bo morda dvomil o resničnosti Karlove oznake, da je bil miren človek, vendar moram reči, da mu s tem dela krivico, ker so bile tega mnenja — da je bil miren človek — še nekatere stanovalke v hiši, ki tega gotovo ne bi trdile, če ne bi povsem verjele v to, za kar pa je bilo potrebno mnogo dokazov, ker so bile velike dvomljivke. Seveda so lahko to počele, le da bi mu laskale, čeprav zaradi tega niso imele nobene koristi. Karel je lahko včasih — predvsem zjutraj, ko so se vračale s trga in je sedel za odprtim kuhinjskim oknom — slišal, kako so se pogovarjale o njem in zmeraj so

med drugimi pohvalnimi besedami — priznati moram, da je bilo tudi nekaj graj, predvsem na račun njegove trdovratnosti, s katero je na stopnišču puščal pepel in ga do večera ni odnesel v smetnico, vendar so tudi tukaj našle opravičilo, je pač star in ne more več tako kot prej, so dejale in ga še podkrepile s spomini na umrle starše, ki so se pred smrtjo že težko premikali — omenile, kako miren človek je bil. Razen teh pogovorov pa so tudi večkrat z balkonov kričale svojim otrokom, naj se gredo igrat drugam, ker gotovo motijo Karla, ki je tako miren človek in ga vsak hrup vznemirja.

Počasi je hodil po ulici. Drugače je do postaje potreboval pet minut, kadar pa je odpotoval, se je trudil, da bi jih porabil petnajst. Lahko bi seveda šel prav tako hitro, kot je bil navajen, vendar bi bil tako prvi potnik na postaji, tega pa ni hotel. Če se je bralec že nekoliko vživel v njegovo naravo, ga gotovo ne bo presenetilo, da si je za kratko pot od doma do postaje naredil natančen časovni načrt. Razdelil ga je v tri dele po pet minut ali sto metrov, to slednje ni držalo, ker ni izmeril razdalje, ampak jo je le določil na osnovi mestnega plana, tukaj pa so lahko nastale razlike — vsaj Karel je bil prepričan o tem. Zato se je tudi bolj navezal na časovno razdelitev. Načrt je predvideval, da je v prvi tretjini prišel do bloka in travnika na drugi strani ceste, kjer so spali golobi, v drugi do trgovine in v zadnji do semafora prek ceste ter na postajo. Ko je hodil, je večkrat pogledal na uro, da bi se prepričal, ali se je držal svojega načrta. Sčasoma ga je tako izpopolnil, da je za vsako minuto v posameznem delu vedel, do kod je moral priti. Najbolj natančna je bila razdelitev za prvo in prvi del druge tretjine. V prvi minuti je zaprl stanovanjska vrata in po stopnišču — stanoval je v pritličju — zavil proti postaji. Pri tem je moral od vežnih vrat narediti še kakšnih deset korakov do točke, kjer je zavil na levo. V drugi minuti je prehodil skoraj polovico poti do vogala svoje hiše. Da ne bi naredil napake, je preštel železne stebriče, ki so sestavljali ograjo vrta pred hišo. Vsega skupaj jih je bilo dvainosemdeset, se pravi, da bi moral priti do enainštiridesetega stebriča, toda Karel se je odločil za devetintridesetega, ker je prav tam bila konica stebriča odlomljena in mu stebričev ni bilo treba vsakokrat znova prešteti. Meja za tretjo minuto je bil vogal hiše, edino za četrto je bila meja težko določljiva. Kljub nekaterim pomislekom, se je odločil za jamo z razpoko, ki je bila v asfaltu. Meja za šesto in sedmo minuto sta bili dve drevesi. Nato so omejitve postale manj natančne. Karel se je strogo držal teh mej. Če se mu je včasih zgodilo, da je prehitro prehodil prvo tretjino, je na njeni meji počakal tako dolgo, dokler ni poteklo pet minut, ki jih je zanj predvidel. Komaj proti koncu poti je postal popustljivejši do načrta. Ko je šel mimo izložbe — zanj se ni zmenil, le s koticami oči jo je oplazil in videl temne in svetle lise, domneval je, da je šlo za sliko s kavo ali bananami — je zmeraj pospešil korak, da bi čimprej videl izza ogla hiše na nasprotni strani ceste proti železniškemu stolpu z uro. (Svoji uri namreč ni več mogel zaupati, ker je imela navado, da je zaostajala.) Ugotovil je, da je bil tri minute hitrejši, kot je dopuščal načrt. Zato se je začel počasi ustavljati. Zelena luč na semaforu ga je razveselila. Hodil je še počasneje. Ko je prišel do ceste, se je prižgala rdeča in Karel se je povsem ustavil. Nekdo je tekel mimo

njega in prek ceste k postajališču, zagledal se je v tablo z napisi in potem stekel na desno proti kolodvoru. S pogledom ga je zasledoval, dokler se ni skrtil za avtobusom, ki je stal na začetku postaje. Še nekaj časa je gledal, ali se bo ponovno pojavil za avtobusom, vendar ga ni bilo več na spregled. Skozi okno je preiskal notranjost avtobusa, a ga tudi tam ni mogel več izslediti. Verjetno je šel na železniško postajo, saj so bila prav za avtobusom stranska vhodna vrata. Ponovno se je zazrl v semafor in nato prek ceste, kjer so čakali potniki. Bilo jih je deset. Trije so stali na levi, potem je bil daljši presledek do naslednjega para, drugi pa so stali v skoraj enakomernih presledkih do table, ki je označevala postajališče drugega avtobusa in se tam že pomešali z drugimi čakajočimi, tako da je bil njegov podatek o desetih potnikih nezanesljiv, zlasti ker so nekateri imeli navado, da so hodili gor in dol po pločniku. Ko je že prečkal cesto, je opazil na skrajni levi še dva potnika, ki bi prav tako lahko čakala na njegov avtobus. Počasi sta hodila proti pošti, se ustavila, nekaj časa je bilo videti, kot da se bosta ponovno vrnila, nato sta obstala in Karel se ni več zmenil zanju. Bolj sta ga zanimali obe skupini na levi. Nikakor ni mogel ugotoviti, ali so spadali skupaj ali so se le po naključju postavili tako. Za prve tri je bil skoraj prepričan, da niso spadali skupaj, vsaj eden od obeh moških se mu je zdel odveč, ni pa vedel kateri, ker žena ni spregovorila niti besede. Za drugo skupino je mislil, da je šlo za poslovna tovariša, čeprav tudi nista govorila in sta si celo kazala hrbet. Moram priznati, da so bile te Karlove domneve velike špekulacije. Zaradi njegovih pogostih potovanj si je vtepel v glavo — govoril je sicer, da je zbral že mnogo dokazov — da so se na avtobusu peljali ponavadi pari ali četvorke znancev le redko pa trojke, ki so za vožnjo raje uporabljale vlak. To svojo hipotezo je skušal obrazložiti z razporeditvijo sedežev v avtobusu, vendar je bilo vse skupaj klavrno. V opravičilo lahko povem le, da te hipoteze ni nobenemu povedal ali jo skušal komu vsiliti. Tega ni počel zaradi obzirnosti, ampak ker je bil ljubosumen na dognanje in bi ga bolelo, ko bi ga kdo skušal prikazati kot svoj umotvor.

Stopil je na rob pločnika in se ozrl po cesti navzgor do ovinka, kjer je stala hiša s stolpom. Spominjala ga je na ilustracijo v pravljici. V prvi vrsti zaradi modro zelene strehe, ki je bila videti, kot da bi bila iz stekla, predvsem kadar je sijalo sonce, tako da je Karel govoril kar o hiši s stekleno streho. To, »govoril,« ne drži povsem, saj je to zelo redko počel, le kadar je bil prisiljen, bolje bi bilo »mislil«, pa ne veliko bolje. Vendar ga ni samo streha spominjala na pravljico, bilo je še veliko drugih malenkosti, ki jih zdaj, zaradi jutranje megle, ni mogel videti. Zdelo se mu je le, da je videl palico s kovinsko zastavo in izrezanim grbom, rjasto ograjico s suličastimi in kvadrastimi stebriči na slemenu strehe. Ponovno je pogledal na kolodvorski stolp. Še tri minute je manjkalo do avtobusovega prihoda. Vrnil se je k hiši na ovinku. Čeprav je že od rojstva živel v tem mestu, je hišo opazil komaj pred dvema letoma. Natanko se je še spominjal, ne, priznati je moral, da se ni več spominjal, samo mislil je, da je bilo pozimi, ker je bila tudi tista hiša v knjigi postavljena v zimski čas. Sploh je mnogo podrobnosti s hiše v knjigi prenesel na tisto na ovinku, tako da je bil včasih začuden, da jih takrat, ko

jo je gledal, ni bilo na njej. Vendar je zmeraj našel opravičilo, tako kot prej, ko je krivil meglo. Zdelo se mu je, da so tri minute že minile — na stolp ni pogledal — zato se je zazrl na cesto, kjer je pričakoval, da bo prišel avtobus. Ni mu bilo treba dolgo čakati. Na ovinku se je nekoliko ustavil, nato je zapeljal nizdol ceste in se zazibal, ko se je ta zravnila. Zavil je na desno k postaji. Videti je bilo, kot da se je na ovinku še obotavljal, da bi zapeljal nanjo, saj se je zadnji del povsem ustavil, samo sprednji je počasi drsel v levo, potem se je le premaknil naprej in se ustavil pred hišico, kjer so prodajali karte. Nekateri potniki so se premaknili proti avtobusu, ki je odprl vrata. Karel je stal na robu pločnika. Še preden so potniki prišli do vrat, so se ta zaprla in avtobus je počasi zdrsnil na postajo, kjer se je dokončno ustavil. Ponovno so se odprla vrata, slišati je bilo piskanje in za tem hrapavi zvok zavore, ki je preglasil prvega. Tisti potniki, ki so prej šli proti avtobusu, so se zdaj vračali. Ko so opazili, da jim je pobegnil, so dvignili roke in potem tekli ob njem, dokler se ni ustavil. Nato so hoteli takoj v notranjost, vendar je to uspelo le enemu, drugim je pot zastavil šofer. Potniki so še nekaj časa počakali na stopnicah, ker se je šofer ustavil in je bilo videti, kot da se jim je skušal nekako okorno umakniti. Kmalu se je izkazalo, da je samo pobrskal po svoji aktovki, in ko je našel neki papir, izstopil.

Karel je stal na robu pločnika. Počakal je, da so vsi sedli, nato je še sam vstopil. Gotovo, kot da bi imel rezervacijo, se je napatil k sedežema osemintrideset in devetintrideset ter sedel na tistega, ki je ležal k sredini avtobusa. To je naredil, da bi zmanjšal možnost, da bi se kdo prisedel. Tisti bi ga namreč moral najprej vprašati, ali je mesto pri oknu prosto, in ga nato še prositi, da bi umaknil noge. To pa je le redkokdo naredil, sploh ker je bilo še veliko nezasedenih mest, ki so ležala bolj ugodno.

Peljali so se. Vse je bilo tako kot ponavadi, čeprav je Karel bežal, vsaj do večera, ko se je nameraval ponovno vrniti.

V začetku je prevladovalo hladno razpoloženje, ki ga tudi radijska glasba ni mogla izboljšati. Gledal je skozi okno. Ob cesti so bili travniki, ki so jih skoraj v enakomernih presledkih presekali ozki pasovi drevja in grmovja, včasih so bili vmes tudi potoki. V daljavi so bili modri hribi. Potem se je počasi stemnilo, travnike je zamenjal gozd. Po gozdu je prišla postaja. Nekdo je izstopil. Ponovno so bili na vrsti travniki, takšni kot prej, morda malo večji, verjetno pa si je to le izmislil, da bi imel nekaj spremembe in bi si popestril vožnjo. Zapeljali so skozi manjši kraj in se ustavili ob vogalni hiši. Pravzaprav sama hiša ni tvorila vogala, ampak podaljšek kakih šestdeset centimetrov visokega obzidja, kjer so bila kletna okna in se je nadaljeval prek konca hiše ter opisal trikotno obzidje, v katerega so bile vdelane kovinske palice in prepletene z mrežasto, žičnato ograjo. V vrtu je bil le posušen grm. Dve roži, ki sta bili s trakom iz blaga — šlo je za odtrgan kos pižame — privezani k drogu, sta kazali na to, da je še pred kratkim nekdo skrbel za vrt, a ga je potem zavrgel. Zaradi težke glave je ena od rož visela prek blaga, druga pa je bila prelomljena in se je povesila, tako da je njen cvet bingljal navzdol ob palici. Nekoč, poleti, sta morali biti svetlo modri,

proti koncu razcveta skoraj vijoličasti. Karel je poznal vse odtenke rože tako dobro, ker je vsako nedeljo hodil na hrib za mestom, kjer je bilo vse polno teh grmov. Tam so rastle skoraj povsod, ne da bi jih kdo negoval ali zavaroval. To slednje skoraj ni bilo treba, saj razen otrok, ki so jim s palicami sekali cvetove, v prepričanju, da so obglavljali sovražnike, niso nobenega drugega privlačili. Za to usodo pa so si bile rože same krive, saj je njuna oblika prav privabila človeka k temu, da bi jim odsekal cvet, tudi Karel je to počel. Ta pripomba je bila morda odveč, vendar nočem, da bi kdo krivil otroke, da so iz objestnosti sekali cvetove. Karel grmov ni preveč cenil, ogledal si jih je le, ker jih je bilo toliko, da se jim ni mogel izogniti. Na hrib je hodil zaradi zmaja, ki so ga tam vsako nedeljo spuščali trije pobiči. Tisti, z zmajem v iztegnjenih rokah, je stal tik pod vrhom hriba in se je trudil, da bi ga dvignil čim više, drugi je stal nekje na sredini pobočja in držal klobčič vrvice, tretji pa je pazil, da se ta ni zataknila. Karel je domneval, da je bil tisti pod vrhom lastnik zmaja, ker je zmeraj opravljal isto delo, medtem ko sta se druga dva menjavala. Ko se je tistemu pod vrhom zdelo, da je bilo vse v redu, je stopil na prste in zakričal: »Zdaj!« Takrat je drugi fant stekel po hribu navzdol in počasi odvil vrnico, tako da se je zmaj dvignil še više, ko je prispel do vznožja vzpetine, se je obrnil in stekel na vrh, da je zmaja zajel veter, ki je pihal iz mesta in ga odnesel še više. Karel je sedel v travi in gledal rdeče-črno pobarvanega ptiča, ki je bil narisana na zmaju. Močan veter mu je udarjal ob krila, da so frfotala gor in dol. Čeprav je bilo nemogoče, se mu je zdelo, da je slišal tudi ustrezajoči zvok blaga, v katerega se je upiral veter. Krila so se mu izbočila, ker so ga otroci sunkovito potegnili bliže sebi, zanihal je in videti je bilo, kot da bo strmoglavil, vendar ga je ponovno zajel veter.

Zmotil ga je martinček, ki se je hotel napotiti proti steni, pa se je zaradi Karla zdrznil. Z rahlo zavitim repom, ki se je zgubljal nekje v kamenju in je bil videti neskončno dolg, ter dvignjeno glavo, da mu je lahko videl utripajoče srce na prsih, je prežal pred njim. Nato se je zasukal in stekel nazaj, odkoder je prišel.

Zmaj je bil že visoko, tako da se ni več videla risba na njem, morda je bilo temu krivo tudi sonce. Imel je občutek, kot da se ne bo nikoli več vrnil, potem so ga otroci potegnili nazaj, ga zložili in odšli v mesto. Karel je še nekaj časa obsedel, poslušal je glasbo, ki je prišla iz paviljona v parku. Tuba, trobenta, kornet, rog, bobni, činele — gotovo je bilo še več instrumentov, vendar je Karel poznal le te. Ne po zvoku — tukaj se mu je zdelo, da je slišal zgolj globoki glas tube in nekakšno zmes med bobni in činelami. Da se je kljub temu odločil za teh šest instrumentov, je bilo krivo, da je v parku videl godbenike pri bifeju. V modrih uniformah, z instrumenti v rokah ali na lesenih mizah, samo tuba je bila prislonjena ob stol, so stali po skupinah po dva ali tri in pili vinjak.

Takrat se je odločil, da bo pobegnil. Morda to tudi ni držalo in si je kasneje vse izmislil, da stvar ne bi bila videti tako neoprijemljiva. Temu je ustrezalo tudi, da si je kasneje izmišljal razne malenkosti, s katerimi je hotel stvar še dodatno podkrepiti. Tako, recimo, cesto, ki je vodila prek

reke in se nato odtegnila pogledu, ker se je skrila za hišo in nato za gozdom. Na njej ni bilo nič nenavadnega, vendar si je Karel domišljjal, da je bila zanj nadvse pomembna, ker se je odločil, da bo na njej pobegnil. Kot se je kasneje izkazalo, je bilo to neizvedljivo, ker po njej ni vozil noben avtobus. Več sreče je imel s postajo. Povedati moram še, da se je takrat na hribu odločil, da bo svoj beg izvedel nemudoma. Ta njegova odločitev bo bralca gotovo zbegala, posebno, ker sem pred kratkim trdil, kako preudaren je bil Karel. Poleg tega pa je bil že popoldan, torej skrajno neprimeren čas za beg. Zdi se, da tudi on svoje odločitve ni jemal povsem resno in mu je zadoščalo, da se je skušal zgolj spomniti, kje vse bi moral hoditi, da bi prišel do postaje. Po hribu navkreber, mimo cementne stene in valjastih, belih sodov, ki so bili v notranjosti modri, do lesenih vrat in ograje iz bodeče žice, potem se je spomnil, da je obstajala bližnjica, pred prvimi je moral zaviti v levo in po strmini navzdol . . . zakaj bi hitel, raje bi šel mimo nizkih hišic in po stopnicah do vznožja, nato do konca kostanjevega drevoreda. Bolj ko se je bližal postaji, se mu je zdelo vse skupaj neizvedljivo. Krivdo je sicer zvalil na to, da bo moral čakati, da ni bilo gotovo, ali je še sploh peljal kak avtobus. Zato se je tudi odločil za daljšo pot in je celo na koncu drevoreda naredil ovinek in namesto prek ceste zavil desno ter se tako oddaljil od postaje. Potem je prišel do križišča, kjer je moral levo, če je mislil uresničiti svoj načrt, vendar je šel desno proti domu prek parka do drevesa, ki je raslo sredi poti. Ponovno se je vrnil do križišča, hotel se je namreč prisiliti, da bi šel levo, vendar mu ni uspelo, šel je ravno k hiši z modro, stekleno streho, ki se mu je tako od blizu zdela povsem podobna tisti v pravljici. Na strehi je ležal celo sneg. Spomnil se je, da je bilo še poletje, vendar sneg kljub temu ni hotel skopneti, zato se je raje obrnil proč.

Ponovno so se peljali. Avtobus je bil zdaj tako poln, da je Karel moral sedež odstopiti moškemu, čeprav mu to sploh ni ustrezalo. Raje bi bil videl, da bi prisedla žena, ki je prišla prva po hodniku med stoli. Zato se je tudi takrat, ko je bila na višini sedežev triintrideset, dvaintrideset, začel presedati na mesto k oknu. Da vse skupaj ne bi bilo preveč očitno in bi dalo povod potnikom, da bi njegovo vljudnost napak razumeli, se je premikal počasi, tako da je bilo videti, kot da je zapustil sedež na zunanji strani, ker mu ni več ustrezal. Ko je bila žena poleg njega, je povsem zdrknil k oknu, vendar se ona za to ni zmenila in je šla mimo. Kasneje je ugotovil, da je zadaj imela znanko, ki ji je priskrbela sedež poleg sebe. Takoj za ženo je prišel mož. Karel je menil, da ga je prepozno opazil in mu ni smel več preprečiti, da bi sedel zraven njega, a se je zmotil. Mož se je namreč počasi premikal. Videti je bilo, kot da se je z rameni, ki jih je izmenično naslonil na vrsti stolov, odrival naprej. Oblečen je bil v svetlo siv dežni plašč, ki je bil na hrbtu izbočen, kot da bi pokrival nahrbtnik. Ko je prišel še bliže, se je izboklina zdela Karlu preveč kvadratasta, da bi lahko bila posledica nahrbtnika, verjetneje je bilo, da je šlo za tornister. V višini Karla se je mož zasukal za devetdeset stopinj in se nato zadenjsko pomaknil proti stolu. Da bi lahko sedel, se je moral še enkrat zasukati, vendar se je pri tem njegova izboklina — zdaj je Karel dvomil tudi o tem, da bi lahko izviral zaradi tornistra, skoraj

prepričan je bil, da je imel mož grbo, vendar se je odločil, da jo bo imenoval izboklina, ker mu ni hotel delati krivice in ga, ne da bi imel dokaze, ožigosati za grbavca — zataknila za prednji stol, tako da ni mogel sestiti. Na vse pretege se je trudil, da bi se rešil, vendar se je Karlu zdelo, da je s poskusi le poslabšal svoj položaj. Mož se je namreč skušal izvleči s kratkimi in hitrimi premiki zdaj v eno zdaj v drugo stran, kar pa je bilo po Karlovem mnenju povsem neumestno. Ker se niso pokazali nobeni znaki napredka, je mož postajal vse bolj neučakan in se sploh ni več trudil, da bi bili njegovi gibi enakomerni, ampak se je le še nemočno zvijal in pri tem oddajal piskajoč zvok. Potem se je mož umiril, videti je bilo, kot da se je sprijaznil s položajem, vendar se je Karlu zdelo to neverjetno, ker je mož gotovo hotel na kateri od postaj izstopiti. Verjetno je pričakoval, da mu bo kdo pomagal in se je zato tudi začel ozirati po avtobusu, vendar potniki njegove zadrege niso opazili. S svojimi poskusi, da bi se rešil, se je zrinil tako globoko med stola, da je bilo videti, kot da je sedel postrani na stolu. Samo Karel bi mu bil lahko pomagal, vendar ga to ni mikalo. Bilo je sicer povsem preprosto. Prijel bi ga za obe rami in ga potisnil na tla, nato bi ga potegnil do razpore med stoloma in ga potegnil v zravnani položaj. Seveda pa bi mu moral prej ves načrt obrazložiti, da bi dobil njegovo privolitvev in si zagotovil tudi njegovo podporo. Tega pa ni hotel, ker se mu je zdelo, da bi se tako preveč vpletel v vso reč in prevzel odgovornost, če bi se kaj ponesrečilo. Da ne bi ničesar ukrenil, je bilo tudi nemogoče. Mož gotovo ne bi več dolgo vzdržal v položaju in bi, če ga do takrat ne bi nihče opazil, kako drugače zbudil pozornost. Lahko da bi poklical kondukterja, kar bi bilo za Karla neprijetno, ker bi ga potniki gotovo obsodili, da ni ničesar ukrenil. Kondukterja bi gotovo zanimalo, zakaj se mož že prej ni oglasil in ta bi odgovoril, da je mislil, da bo že šlo ali pa še bolj obtožujoče za Karla — ker je bil grbav, se mu je to zdelo zelo verjetno. Prepričan je namreč bil, da so bili vsi grbavci hudobni, v opravičilo za to njegovo domnevo lahko le povem, da je že njegov oče tako govoril in ta je to izvedel od svojega očeta, njemu pa je baje to povedala babica, od kod pa je ona to izvedela, tudi oče ni več vedel natanko — da je mislil, da mu bo kdo pomagal. S tem bi seveda obtožil tudi druge potnike, vendar bi se ti izgovorili, da mu niso mogli pomagati, ker njegove stiske niso opazili, tako da bi vsa krivda obležala na Karlu. Zato se je odločil, da bo nekaj ukrenil. Z obema rokama se je naslonil na njegov hrbet in ga začel potiskati proti sredini avtobusa. Karel je seveda vedel, da je bilo njegovo početje jalovo, pa čeprav je mož pri poskusu krepko sodeloval, gotovo, ker ni imel pregleda nad svojim položajem. Nadaljevala sta, dokler ni prišel kondukter, ki je menil, da tako ne bo šlo. Nato je Karlu dejal, naj moža potisne na tla. Da ne bi naredil napake, je Karla prijel za obe roki in mu jih položil na moževa ramena, sam se je uprl na moževe prsi in dejal: »Zdaj.« Ko sta moža — ta se jim je povsem prepustil, kar je bilo tudi najbolj pametno — spravila na tla, sta ga ponovno dvignila in posadila na stol. Kondukter je bil z uspehom zelo zadovoljen, tako da je rekel: »No, vidite.« Karlu se je zdelo, da je to veljalo njemu in mu je hotel kondukter z besedama obrazložiti, kako dobro se je razumel na avtobus.

Ker Karel ni nič pristavil, kar bi kratilo sprevodnikov uspeh ali ga vsaj razdelilo na dva, je širokosrčno pristavil: »Dobro sva opravila.« Vendar je pri tem gledal moža, tako da je bilo možno, da besed ni jemal resno in mu tako niso mogle oporekati uspeha, ampak so zvene le kot dobrohotna šala, ki so jo nekateri potniki nagradili z nasmeškom.

Mož si je hitro opomogel, pravzaprav takoj. Sklonil se je prek Karla in z dlanjo, prek katere je potegnil rokav, obrisal zaroseno šipo. Karel je domneval, da je to naredil zase, ker je hotel opazovati pokrajino, vendar ni bilo tako. Karel se je namreč obrnil k njemu, da bi se mu zahvalil z nasmeškom in pri tem opazil, da je mož visel prek sedeževega naslonjala in skozi prednjo šipo gledal na cesto. Še preden je lahko odmaknil pogled od njega, se je mož obrnil k njemu in nekaj dejal. Menil je, da ga je nekaj vprašal, ker je mož kar naprej zvedavo gledal vanj. Prikimal mu je in nedoločno pristavil: »No ja.« Moža njegov odgovor ni zadovoljil, menda ga sploh ni pričakoval, ker je nadaljeval: »Kraj ni nič posebnega, petnajst let že stanujem tam.« Ker je imel mož na obrazu še zmeraj ta vprašujoči videz, je Karel še enkrat nepremišljeno dejal: »No ja.« in se obrnil k odprtini na zarošeni šipi. Vrstila so se polja, stebriči, ki so označevali rob ceste in drogovi za električno napeljavo. »Tako kot vsako malo mesto,« je nadaljeval njegov sosed, ki ga sploh ni motilo, da se je Karel raje posvetil oknu, »hiše pa ljudje . . . To je hecno.« Zasmel se je. Karel ni vedel, kaj je bilo smešno, vprašati ga ni hotel, zato ne, ker se njemu, ki ni imel smisla za humor, gotovo ne bi zdelo tako zabavno in bi se moral nasmehniti le iz vljudnosti. Po njegovih prvih dveh poskusih se mu je zdelo tudi zaman. Mož se je tudi brez tega dobro počutil in se zmeraj bolj razvnel, tako da Karel nekaj stavkov sploh ni razumel, čeprav se je ponovno obrnil k sogovorniku in napeto opazoval njegova usta, kjer so se pri vsaki besedi nabirale kapljice sline, ki so se potem kot tanke niti raztegnile med zobmi in se pretrgale, ko je mož široko odprl usta, da bi se že pri naslednji besedi ponovno pojavile. Ker je mož hitro govoril, je bilo videti, kot da bi se prepletale med zobmi in bi možu kmalu povsem onemogočile govorjenje. Res je za nekaj časa obmolknil. Karel je domneval, da je od njega pričakoval, da ga bo podprl ali vsaj zavrnil, tako da bo ponovno lahko začel dokazovati, vendar se je zelo motil. Mož se je namreč posvetil oknu v ospredju, toda le za kratek čas. Na prednjem sedežu mu je namreč nekdo drug, ki je visel prek naslonjala, povsem zakrival pogled na cesto. Obrnil se je h Karlu: »A greste službeno tja?« Karel ni vedel, kaj bi mu na to odgovoril. Najbolje bi bilo, če bi bil pritrdil, a se je bal, da bi mož hotel vedeti za podrobnosti. Če bi odgovoril ne, bi to možu omogočilo, da bi ga zasul z najrazličnejšimi vprašanji. Da bi mu povedal resnico, ni bilo primerno, ker je tako ne bi razumel. Ni mu bilo treba odgovoriti, ker je mož po presledku nadaljeval, kot da bi že dobil odgovor. »Čudno bi se mi zdelo, da bi šli službeno. Kraj je tak, da je kaj takega skoraj smešno.« Pri teh besedah se je ponovno nagnil prek sedeža, da bi se prepričal, ali se je njegov razgled kaj izboljšal, ker pa ni bilo tako, se je posvetil Karlu. »Veste,« besedo je izgovoril tako presenetljivo zanimivo, da je Karel pričakoval, da bo sledilo kakšno veliko odkritje, »sploh se čudim, da potujete tja. To seveda ni

nobena graja, imate pač svoje vzroke, čudim se vseeno.« Potem je nekaj časa molčal in gledal skozi okroglo odprtino v zarošeni šipi, ki se je polagoma večala, ker so se na robih pojavile kaplje, ki so polzele po šipi do žlebastega tesnila, v katerem se je nabralo že toliko vode, da se je ob vsakem nagibu ceste pretakala gor in dol. »To nima nikakršne zveze z vami, mislim osebno, razumete!« Karel sicer ni vedel, kaj je mož s svojim pripovedovanjem hotel in se mu je zdelo nesmiselno, da bi sploh kaj odgovoril, vendar je zaradi bližine moža, ki se je nagibal prek svoje polovice sedeža in se je Karel že stisnil v kot med stolom in šipo — s tem nikakor nočem povedati, da je bil strahopetec, zgolj ni maral, če mu je prišel kdo preveč blizu, verjetno zaradi njegovega slabega vida, ki mu je onemogočal, da bi natanko videl predmete, ki so bili preveč blizu — imel občutek, da je dolžan nekaj odvrniti, zato je prikipal.

»Morate mi verjeti.« Karel je svoje kimanje hotel še podkrepiti s pritrtilnico, a mu je mož segel v besedo in nadaljeval: »To bi se mi pri vsakem zdelo čudno. Kraj je pač takšen, da ni v njem nič, kar bi privabilo ljudi. Razen tistih, ki tam stanujejo,« zasmel se je, »to je hecno.« Karel je čez nekaj časa, ne da bi se prav zavedal, kaj je počel, pristavil: »Ja.« Moža je to presenetilo. Karel je videl, kako se je iz premišljevanja, v katero je zapadel po zadnjem stavku, vrnil k njemu in ga skoraj jezno vprašal: »Ste rekli ja?« Karlu je bilo neprijetno, ker je vedel, da se bo zapletel v pogovor in bo moral svojo nepremišljeno pritrtilnico obrazložiti. Kolikor je videl, možu sploh ni bila pogodu. Zahteval bo dokaze, ki jih ni imel, niti izmisliti si jih ni mogel, ker ni vedel, v kakšni povezavi je dejal ta svoj da. Verjetno je moža prizadel, ker ga je izrekel takrat, ko je on premišljeval povsem kaj drugega, kjer je da pomenil nasprotovanje njegovim načelom, lahko tudi kakšnim širšim načelom vsega kraja ali okoliša.

»Nisem mislil na to,« je dejal Karel. Videti je bilo, da mož ni bil zadovoljen z opravičilom. »Na, kaj pa potem?« »Kar tako,« jezilo ga je, da se je vpletel v pogovor z grbavcem, čeprav so ga vsi njegovi predniki svarili pred njim. Grbavec je še naprej opazoval Karla. Ta se je zazrl v pepelnik na prednjem sedežu, ki mu je manjkal kromirani poklopec, ostal je samo okvir, v katerega je bil namašen papir. Strgana elastika vzglavnega ščitnika je visela ob naslonjalu. Nekdo jo je moral že nekoč zavezati, saj je še zdaj bil volen na enem kraku. Še enkrat se je pretrgala in postala prekratka, da bi se dala ponovno na isti način popraviti. Morda pa je bilo prvo popravilo zgolj muha kakega redoljubnega potnika. Če ne bi bilo moža zraven, bi bil Karel preveril, ali bi se dala še enkrat zvezati. Zdelo se mu je, da ga je še zmeraj opazoval. Ni se hotel prepričati, ker bi se moral zasukati k njemu in potem z nasmeškom opravičiti svoje dejanje, ali narediti, kot da je hotel le pogledati skozi nasprotno ležeče okno. Če bi jo nekoliko nategnil in potem zvezal za zavozlani krak, bi jo morda spravil okoli gumba, kamor je spadala.

»Vsi ti kraji so isti,« je začel grbavec, »vzemimo, recimo, mojo ženo,« Karel ga je pogledal, kar je grbavca zmotilo pri pripovedovanju in je umolknil. Karel je bil začuden, da je bil mož oženjen. Pričakoval je, da je bil samec, ne zaradi grbe, ampak ker je bil videti, kot da je bil sam. (Zdi se mi,

da sem nekoliko neiskren, morda iz pretirane želje, da bi Karla predstavil boljšega, kot je v resnici bil. Zato bom priznal, čeprav samo v oklepajih, da je neko majhno vlogo pri njegovem mnenju igrala tudi grba.)

Ko se je grbavec spoprijaznil s tem, da ga je Karel poslušal, je nadaljeval: »Ona je bila celo rojena tam in potem je privabila še mene.« Pogledal je Karla, in ker se mu je zdelo, da se je ta nasmehnil njegovim besedam, morda tudi zato, ker so se mu samemu zdele preveč nenavadne, je obrazložil: »Tega ni naredila iz hudobije. Vprašala me je celo, kje bova stanovala, in ko nisem nič odgovoril, je domnevala, da nimam nobenega svojega kraja. Potem je rekla, pa pridi k meni.« Ponovno se je nagnil prek naslonjala. Ker mu je sprednji potnik zdaj dovolil pogled skozi okno, je končal pogovor: »Tako je bilo to.«

Dimnik, na katerem je bilo z velikimi črkami zapisano ime kraja, se je dvigal iz žagaste tovarniške strehe, lahko tudi iz poslopja, ki je stalo zadaj, tega ni bilo moč tako natančno določiti. Morda se je Karel tudi premalo potrudil.

V nogah je začutil vzpetino, ko se je dvigal proti železniški postaji na vrhu griča. Dolga pritlična hiša z ravno streho. Zgradili so jo pred kakimi petimi leti, verjetno skupaj z bifejem, kjer je stal zdaj in je lahko, če se mu je zljubilo ter se je nagnil bliže šipi, gledal nanjo. Streha je segala daleč prek poslopja in se je končala v višini pločnikovega roba, nato je sledil tir in hrib. Šel je mimo vrat in dveh klopi do konca hiše. Pločnik je segal še nekoliko dlje in je bil proti mestu ograjen s stebrički, povezanimi z verigo. Ta del je bil videti kot veranda z lepim razgledom, videti je bilo tudi bife. (Morda je Karel prav zato domneval, da sta bila skupaj dograjena, seveda je bilo še kup drugih malenkosti: oranžna barva, grob omet, ravna streha itd . . .) Karel se je vrnil mimo vrat in obeh klopi ter se nekje v sredini ustavil. Postaja je bila videti, kot da je ne bi več uporabljali, čeprav je vozni red, zaradi katerega je pravzaprav prišel, dajal povsem drugačno sliko. Čez dve uri bo prišel vlak, potem še eden čez uro in pol in zadnji čez pet ur. Potnikov še ni bilo in tudi za številnimi vrati Karel ni nobenega pričakoval. Presenečen je bil, ko je izza zgradbe prišel železničar v modrem suknjiču in hlačah, na katerih je bilo polno madežev. Največ oljnatih, ki se razlezejo na tkanini kot na pivniku, jo naredijo temnejšo in posamezna tanka, kratka vlakna, ki so prej štrlela od tkanine tako neopazno, da se nihče ni zmenil zanje, zlepijo med seboj, tako da jih je težko spregledati. (Čeprav nerad, morda tudi nepotrebno, moram priznati, da je Karel okoli teh vlaken spletel eno svojih hipotez o tem, zakaj so madeži tako hitro opazni. Bila pa je podobno nedovoljno podkrepljena, kot njegova teorija o vožnji z avtobusi in razporeditvijo sedežev, ki sem jo omenil nekje na začetku.) Karla je nenaden železničarjev prihod zmotil. Bilo je namreč videti — po tem, da se mu je že od daleč nasmihal in se je napolnil naravnost proti njemu — da mu bo skušal biti uslužen, ga opozoriti na to, da vlak pride komaj čez dve uri in mu predlagati kako bolj hitro zvezo, ki pa je bila povezana s številnimi prestopanji in kratkimi, a nadležnimi čakalnimi na posameznih postajah. Da bi se izognil železničarjevi ustrežljivosti, se je Karel pomaknil na rob pločnika in se zazrl

po tiru navzgor, kjer je stala zapornica ter še nekaj znakov, za katere ni vedel, zakaj so bili tam in bilo jih je najti na vsaki postaji. Njegovo ravnanje je bilo nespametno, saj je moral z njim železničarja še bolj podkrepiti v domnevi, da ni vedel, kdaj bo pripeljal vlak, in je zdaj bila celo njegova dolžnost — seveda z nobenim odlokom ali pravilnikom določena, ampak zgolj zaradi njegove humanosti, lahko da se je za tem skrivala tudi želja ugoditi nadrenenim, čeprav je bilo neverjetno, da je prav zdaj, kateri od njih stal za priprtimi vrati in izvajal kontrolo — da mu je pojasnil, kdaj bo pripeljal vlak. Da ne bi vse stvari preveč zavlekel, se je Karel obrnil k železničarju, ki je bil zdaj tako daleč od njega, da mu je lahko ustregel s svojimi podatki. Vendar ta ni naredil nič takega, zgolj ustavil se je in se mu še naprej nasmihal. Karel je bil ponovno presenečen, ne toliko zaradi nenavadnega obnašanja, ampak podobnosti med železničarjem in grbavcem. Manjkala mu je zgolj grba in nekaj gub na licu pa bi bil Karel dejal: »O, dober dan . . . ponovno se vidiva.« To z O itd. je dejal zmeraj, ko je nepričakovano koga srečal in je ta pričakoval, da se bosta zapletla v krajši pogovor, pri katerem Karel ni vedel, kaj bi vprašal, da ne bi prišlo do premolka, jalovega postajanja, ki ga je slej ko prej moral eden prekiniti in dejati, da se mu strašansko mudi.

Po kratkem zvedavam ogledovanju Karla, ki je služilo, da bi preveril in primerjal očetove podatke s tem, kar je videl, je železničar dejal: »Vi ste se danes peljali z mojim očetom.« Karel je pritrdil, čeprav bi se bil moral — v skladu s svojo natančnostjo in dvomljivostjo — natančneje pozanimati, kdo je bil železničarjev oče itd., vendar je bila podobnost tako velika, da je takoj odgovoril. »Za vami me je poslal oče,« je nadaljeval železničar in nekoliko počakal, da bi Karlu omogočil vprašanje, za katerega je bil prepričan, da bo sledilo. Menda je celo pričakoval kako ogorčeno negotovanje sobesednika, da grbavec za njim pošilja ljudi, ker se je dobrohotno nasmehnil in skomignil z rameni, s čimer je že v naprej hotel pomiriti Karla. Ta ni ničesar odgovoril, ampak se je zazrl mimo železničarja in bilo je videti, da ga niti najmanj ni zanimalo, kaj mu je imel povedati. Karel ni hotel biti nevljuden, le bal se je, da bi se zapletel v pogovor z grbavčevim sinom in prišel v podobno neprijeten položaj kot v avtobusu. Temu je bila kriva tudi podobnost med očetom in sinom ter je sklepal, da je sin dedoval tudi očetovo hudobno naravo. Železničar je še zmeraj opravičujoče — verjetno si je tudi Karlov molk razlagal kot grajo očetove predrznosti — nadaljeval: »Veste, on je nekoliko čudaški, star je že, saj razumete.« Karel je pokimal. Železničar se mu je zasmilil, ker je delal zelo nesrečen videz. Njegovo usmiljenje ni bilo niti tako veliko, ampak ga je ta smejoči, nesrečni obraz odvrčal, da bi šel v mesto, zato je vprašal: »Kaj hoče tvoj oče od mene?« (Karel je fanta tikal, da bi si obdržal prejšnjo nedostopnost in ne bi fant zaradi njegove popustljivosti postal preveč zaupljiv ali celo pričakoval, da mu bo z nadaljnjimi vprašanji olajšal nalogo.) Železničar je bil res nekoliko olajšan: »Rad bi vedel, kdaj boste odpotovali.« Karel je, ne da bi pomislil, odgovoril: »Tega še sam ne vem.« To je tudi držalo. Morda ne tako brezpogojno, kot je iz odgovora zvenelo, saj se je, ko si je ogledal vozni red, odločil, da bo izbral, ali tistega čez dve ali tri in pol ure. Bolj se je nagibal k prvemu, in kot se je poznal, se bo

s tistim tudi odpeljal, toda dokončno odločeno še ni bilo. »Veste, mojemu očetu bi veliko pomenilo, če bi vedel za vaš odhod.« Karel je molčal, čeprav bi bil lahko vprašal zakaj, vendar fanta ni hotel preveč razvaditi. Nekoliko obotavljajoče se je fant nadaljeval: »Oče je prepričan, da boste zelo hitro odšli. Rekel je, da je bilo vaše potovanje le pomota, ker v tem kraju ni nič, kar bi vas lahko privabilo.« Železničar je počakal, da bi se prepričal, ali so njegove besede naredile na Karla vsaj toliko vtisa, da bi odmaknil pogled od daljave, kamor je ves čas gledal. »Zelo se je razburil, ko ste prišli sem, ker ste s tem podrli njegovo prepričanje o tem kraju.« Karel se je moral nasmehniti okornim poskusom, s katerimi ga je fant skušal spraviti v prejšnje sočutno stanje in mu tako izvabiti čas njegovega odhoda. Stal je pred njim in se z nasmejanim obrazom trudil spomniti še kakega dejstva, ki bi v Karlu zbudilo sočutje. Ker mu ni uspelo, je poskusil s starim načinom: »Vem, da se vam bo moja prošnja zdela čudna, vendar je moj oče že star pa čuden.«

»S tistim čez dve uri grem.« Karel je hotel mimo njega, vendar ga je fant prijel za rokav. Kot se je iz njegovih besed, ki so mu zdaj nenavadno lahko stekle, verjetno, ker je dobil, kar mu je naročil oče, izkazalo, je bil oče tako dvomljiv, da tudi sinu ni zaupal in bi mislil, da si je ta izmislil to uro, ki se je tako dobro prilegala njegovi teoriji o kraju. Zato ga je prosil, da bi šel mimo njihove hiše, ko bo šel na postajo, da ga bo oče lahko videl in potem zasledoval njegovo pot do postaje. Ta je bila namreč z okna v dnevni sobi dobro vidna. Oče bi sicer ves popoldan gledal na cesto k postaji, toda če ne bi Karel šel mimo hiše, ne bi bil gotov, da je bil res on in potem bi ga mučili dvomi, Karlu pa je lahko vseeno, kjer je šel, poleg tega pa je bila pot mimo njihove hiše najboljša in najhitrejša, če si šel iz mesta na postajo. Potem ko mu je fant pot, hišo in okno, za katerim je sedel njegov oče in pred katerim bi naj nekaj trenutkov postal, da bo oče pregnal vse dvome, natanko opisal, je Karel obljubil, da se bo ravnal po njegovih napotkih. Upal je, da se bo tako znebil železničarja, vendar ga je ta spremljal do vzhodja in mu s prstom kazal, kje stoji njegova hiša, pri tem je ves čas ponavljaj posamezne podrobnosti, ki bi jih Karel moral opraviti, in jih spremljal s prosečimi besedami: »Saj boste . . .?«, na katere je Karel priklimal. Ker je kazalo, da ga bo fant zasledoval do svoje hiše in mu jo še od blizu pokazal, ali celo vso pot, ki je bila še povsem nedoločena, česar pa fantu ni hotel razodeti, se je ustavil pred bifejem na avtobusni postaji in dejal, da je žejen in bo spil pivo. Vendar mu ni nič pomagalo. Fant je ostal na pločniku pred bifejem in ga gledal skozi veliko šipo. Karel je bil prepričan, da se je železničar hotel prepričati, ali bo res spil pivo, ne zato, ker bi imel kaj proti takim ljudem, ki so ga pili, verjetno si o tem sploh ni belil glave, ampak je hotel zgolj vedeti, ali bo Karel držal besedo. Če bi si, recimo naročil čaj ali kakšno drugo reč, bi ga gotovo imel za goljufa in mu tako tudi ne bi mogel verjeti njegovih zagotovil, da se bo ob dveh odpeljal, da bo šel mimo očetove hiše itd . . . Za tak primer pa sta imela z očetom dogovorjen način, s katerim bi ga moral železničar kontrolirati. Zato si je Karel naročil pol litra piva. Sprva je mislil, da bi zadostovala tudi mala steklenica, vendar je hitro spremenil mnenje, ker se je spomnil na svoje besede, s kate-

rimi je fantu naznanil žejo in so bile tako prepričljive, da bi mala steklenica imela skoraj enak učinek kot čaj. Verjetno bi bil moral naročiti kar dve veliki steklenici. To pomankljivost je popravil, tako da je prvi kozarec — z njim je celo nazdravil fantu spredaj na pločniku, morda nekoliko hudomušno, kot da bi mu hotel pokazati, tako, zdaj pa imaš, zaman si čakal — spil na dušek in si koj nalil drugega. Videti je bilo, da je Karel železničarja s pivom pomiril, saj se je ta začel ozirati naokoli, po kakšnem ugodnem vzroku, da bi odšel in bi gotovo — če ga Karel ne bi bil prehitel ter zapustil bifeja — pomahal kakšni osebi na drugi strani ceste, ki jo je le količkaj dobro poznal ter stopil k njej. Karel je šel naravnost k fantu in mu dejal, da je za ob dveh vse dogovorjeno in mu ni treba skrbeti. Fant je bil zaradi besed tako ginjen, da bi ga bil v odkritosrčni radosti skoraj objel in se je komaj v zadnjem trenutku obvladal. Gotovo, ker se je spomnil, da je na njegovih rokah lepil kolomaz in ker takšna domačnost ne bi bila Karlu všeč. Zadovoljil se je s tem, da se je v imenu svojega očeta opravičil za predrznost in ker se mu je zdelo, da še ni naredil dovolj za Karla, se je ponudil, da bi mu lahko pomagal. Izkazalo pa se je, da je bila njegova ponudba povsem odveč. Njegovi pogledi na Karlove roke so namreč razodeli, da mu je hotel odvzeti neko breme, verjetno je mislil na aktovko ali celo potovalko, ki bi jo po njegovem moral imeti vsak potnik pri sebi, vendar ga je Karel razočaral, tako da se je železničar le nasmehnil in da ne bi bil povsem brez koristi, omenil, kje se v mestu dobro in poceni je.

Ulico, v katero je zavil, si je izbral, ker mu je bila všeč. Dokaj dolga, vsaj toliko, da se ni videlo konca, morda tudi zaradi krivine, asfaltirana, v sredini nekoliko dvignjena, izbočena in čeprav je že bilo poldne, še zmeraj tako snažna, kot so jo zapustili smetarji. V začetku so jo obroblyale hiše z vrtovi ali samo vrtna ograja, nato so sledile trgovine, katerih izložbe so se dvigale iz sivo modrega asfalta in tako dajale Karlu občutek domačnosti. Končala se je na trgu, ki je bil, po svojih možnostih seveda, saj trg ne more nikoli dajati takega zatočišča kot ulica, podobno prijeten. Motili so le številni ljudje, ker je bilo povsem jasno, da je bil namenjen le redkim izbrancem, h katerim, čeprav tujec, se je prišteval tudi Karel. Ko je zakoračil nekoliko dlje proti sredini, je bil razočaran. Trg namreč ni izpolnil pričakovanja, ki ga je obetal, ko je še stal na koncu ulice — verjetneje na začetku, vendar hišnih številk ni pogledal. Na njegovi levi — ker je ulica naredila nekaj ovinkov, je domneval, da je moral biti tam zadaj bife ali grbavčeva hiša — je bila hišna fronta, ki je na vseh straneh omejevala trg, nepričakovano pretrgana in tako vzela trgu vso domačnost. Nič ni pomagalo, da so se celo pri uličnih iztekkih na trg potrudili in jih naredili čim ožje. Vrzel, ki je zijala na levi, je skazila ves Karlov ugodni vtis in trg mu je postal tako odvraten, da se je raje umaknil nazaj v ulico in se sploh ni več potrudil, da bi si kraj še natančneje ogledal in morda našel še kako prijetnejše zatočišče. Če naj bom iskren, mu ta možnost sploh ni prišla na pamet, zdelo se mu je celo nesramno do ulice, da bi samo pomislil na kaj takega.

Odločil se je, da se bo počasi vrnil po ulici navzgor in potem, če bo utegnil, kar pa je bilo skoraj gotovo, saj je njegov vlak odpeljal čez dobro

uro, še enkrat nazaj. To je bil zanj najbolj neprijeten del bega, seveda pa se ga zaradi tega ni mogel odreči. Kot človek, ki je bil izpolnjen z občutkom dolžnosti — za beg pa je menil, da je zanj bil še celo več, nekaj takega, kot je bil poklican za to nalogo — si takega ravnanja nikoli ne bi mogel oprostiti in nekje v notranjosti je bil celo hvaležen, da so se pojavile te neprijetnosti, ki jih je moral obvladati, ker bi lahko drugače še prišel kdo na misel, da je bežal le zaradi zabave ali kake podobne stvari, ki jo je obsojal. Večinoma je imel srečo in je našel kak primeren kraj, kjer je lahko prebil, dokler se ni ponovno vrnil domov. Tudi tokrat je nekje na sredini ulice naletel na majhen bife — lahko tudi, da je šlo za kavarno, naslov Asmara nad vhodom, je dal to vsaj slutiti. Tudi notranjost je bila bolj podobna kavarni. Bila je temačna in je gosta prisilila, da je nekaj trenutkov obstal pri vratih in počakal, da so se mu oči privadile na temo. Kot se je po teh trenutkih izkazalo, je bila previdnost odveč in bi Karel lahko brez nevarnosti nadaljeval pot, saj je bila sredina povsem brez ovir, le na levi v majhni niši pri točilni mizi je stal glasbeni avtomat in na desni ob lesonitni steni sta stali dve mizi, ki sta se skoraj dotikali druga druge. Karel je šel naravnost do konca lesonitne stene in potem zavil v majhno sobo, ki jo je ta delila od ostalega lokala. Bila je le delno zasedena. Pri eni mizi so sedeli trije, pri drugi pa dva gosta. Karla so takoj sprejeli za svojega. To je razbral iz njihovega dobrohotnega kimanja, s katerim so pozdravili njegov prihod. Prvi ga je opazil eden od treh gostov. Ta je namreč sedel tako, da je bil obrnjen proti vhodu in je nato s svojim kimanjem opozoril še druge, da je prišel eden njihovih znancev, eden teh, ki so bolj redko zahajali sem ali so bili nekoč v preteklosti, takrat, ko so oni bili še novinci, stalni gosti in so zdaj ponovno enkrat, morda po naključju, zašli sem. Potem je eden od gostov vstal in šel v drugi del sobe. Ko se je vrnil, je iz glasbenega avtomata zadonela pesem, ki je Karlu skoraj pognala solze v oči. Zdelo se mu je namreč, da so pesem zaigrali njemu, od veselja, da je prišel. Tudi dejstvo, da so jo v času do njegovega odhoda še nekajkrat ponovili in je bilo očitno, da so jo igrali le, ker jim je bila všeč, ni moglo skaliti njegovega veselja. Domišljal si je celo, da je bila tudi njemu že od nekdaj pri srcu, pa čeprav jo je ta večer prvič slišal.

Naročil je kavo. Zdaj je bil že povsem prepričan, da je sedel v kavarni. Natararica mu jo je kmalu prinesla. Tudi ona se je obnašala prisrčno. Skodelico je predrzno sunila po mizi, tako da se je tekočina polila prek roba. To je počela pri vseh znanih gostih in s tem izzvala, da so jo nagovorili: »Kaj pa je danes s teboj, Marica,« ali »Si slabo spala?«, nekateri, ki so jo bolje poznali, so dejali: »Bom že Jožeku povedal, kako ravnaš z njegovimi prijatelji.« Tudi Karel bi bil rad dejal kaj podobnega, vendar ni vedel, s kakšnim imenom bi jo bil nagovoril, zato je raje tlesknil z jezikom in smeje odkimal, kar je natararica zadovoljno sprejela in mu vrnila nasmešek. Nato se je posvetil tekočini v beli skodeli z debelim robom. Svetlo rjava pena, ki jo je prekrivala, se je tam, kamor je vsul sladkor, nekoliko razširila in mu dovolila pogled na temno tekočino. Koj, ko je odmaknil roko z vrečko in jo zmečkano položil na podstavek, se je ponovno sklenila, morda je bila le nekoliko redkejša, saj je skozi jo presevala temnina kave. Karel se je odločil, da bo ugo-

tovil, kam bo pena izginila, vendar ga je zmotil neki novinec, ki je vstopil, tako da se mu je nasmehnil, sprva nekoliko previdno, verjetno se ni mogel spomniti, od kod ga je poznal, nato pa se je na ves obraz nasmejal in mu pomahal z roko, verjetno bi se bil celo napotil k njegovi mizi in prisedel — nekaj korakov v tej smeri je že naredil — če ga ne bi ona dva pri drugi mizi poklicala. Novinec je opravičujoče skomignil z rameni in odšel k njima. Ko se je ponovno posvetil kavi, je razočaran ugotovil, da je pena že izginila. Trdno se je odločil, da bo pri naslednji kavi bolj pazljiv. Popil jo je in vstal, nekoliko je počakal, da bi ujel pogled katerega od gostov in bi mu pokimal, vendar so bili vsi tako zatopljeni v pogovor, da njegovega odhoda niso opazili. Zato je, ne da bi bil pozdravil, odšel iz kavarne.

Šel je po isti poti, kot je prišel, le da je na koncu ulice zavil na levo proti grbavčevi hiši. Ta ga je že pričakoval. Slonel je na oknu, glavo je imel naslonjeno na leseni podboj in gledal v nasprotno smer. Ko je Karel prišel bliže, kakih pet metrov do okna, se je grbavec obrnil. Verjetno je v enakih presledkih opazoval po ulici navzgor in navzdol in je prav takrat napočil trenutek, ko je moral obrniti glavo. Karlovega prihoda se je razveselil kot otrok. Ko je odprl usta, da bi ga pozdravil, se mu je slina, ta mu je že v avtobusu nagajala, razlila po bradi in si jo je opravičujoče obrisal z rokavom. Še enkrat je začel, tokrat je bil nekoliko uspešnejši, čeprav Karel, ki se je zdaj že ustavil pred njim, ni mogel razumeti besed. Komaj nekaj kasneje, ko je grbavec govoril že tretji ali četrti stavek, je razumel, da mu je svetoval, naj pohiti, ker je do kolodvora še daleč. Karel mu je odvrnil, da ima še pol ure časa. Ko se je grbavec za vsak primer še sam prepričal, tako da je pogledal na uro v sobi, in ugotovil, da se Karel ni zlagal, je dejal, da je moral Karel hitro ugotoviti, da je bila njegova vožnja zaman. Grbavec je bil tako navdušen, da je o potovanju govoril kar kot o napaki. Karel mu ni hotel skaziti veselja, raje se je počasi poslovil — ne zato, ker bi se mu mudilo, ampak ker je grbavec neprenehoma opazoval sobno uro in mu hotel kar najbolj različno dopovedati, da je bil skrajni čas, da odide. Tako je govoril o dolžini poti in kako on komaj v petindvajsetih minutah pride do postaje, o zahrbtnem klancu, ki mu pobere najmanj deset minut, in o tem, da se mu je včasih zgodilo, da je vlak odpeljal pred napovedanim časom. — Obrnil se je in odšel. Grbavec je od veselja mahal in kričal najrazličnejša voščila za pot.

Karel je sedel v praznem vagonu. Opazoval je odsev luči v kromiranih pepelnikih, ki so bili vgrajeni v naslonjala sedežev. Še malo pa je bil doma. Moral bi že vstati in se počasi obleči ter pripraviti za izstop, vendar ni hitel. Odločil se je, da bo tudi naslednjega dne pobegnul v isti kraj, to je bilo nekje na sredini poti do doma, zdaj pa se je začel obotavljati. Lahko tudi, da bo pobegnul kam drugam, odločil se bo komaj pred voznim redom, sicer pa je bilo tako vseeno.